Nr. 27. Lwów dnia 7. Lipca 1900. Rok XXXIII. Tom LXIII.

ROLNIK

ORGAN C. K. GALICYJSKIEGO TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

wychodzi w każdą sobotę

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką pocztowa:
w Państwie Austryackiem.
rocznie . . . . 8 koron. | półrocznie . . . . . . 4 koron.
W Rosyi rocznie 5 rubli sr. — W W. Księstwie Poznańskiem 3 talary.

Członkowie galic. Tow. gospodarskiego płacący 10 K. wkładki rocznej, otrzymują „Rolnika“ bezpłatnie.

Ogłoszenia zamieszcza się za opłatą 15 h. od wiersza trzy razy łamanego, drobnym drukiem, albo za jego miejsce.
Przy częstszem inserowaniu oraz przy ogłoszeniach większych, znaczny rabat.
Ogłoszenia przyjmuje: Ajencja Ogłoszeń, Lwów, pasaż Haussmanna 9.
Manuskryptów nieumieszczonych nie zwraca się.
Reklamacye uwzględnia się tylko do wyjścia numeru następnego.
Przedruk bez podania źródła niedozwolony.

Redakcya i Administracya „Rolnika“ ul. Słowackiego 1. S. II. piętro.

TREŚĆ:

O motorach naftowych.

Do niedawna motory parowe były jedynemi silnicami używanemi w rolnictwie do popędu maszyn rolniczych: w ostatnich jednak czasach z jednej strony coraz szersze zastósowanie elektryczności i elektromotorów, umożliwiło lepsze i bardziej wielostronne zużycie siły wodnej i siły wiatru, z drugiej zaś strony fabrykacya silnic pędzonych gazem, naftą, benzyną a nawet i spirytusem, postąpiła w ostatnich latach nadzwyczajnie, tak że obecnie czynią te nowe motory bardzo poważną konkurencyę maszynom parowym, zwłaszcza przy użyciu w gospodarstwie rolnem. Gdzie jeszcze chodzi o silnice znacznej wielkości o sile po nad 30 koni, tam technicy przyznają pewną wyższość parowym motorom, natomiast wszędzie tam, gdzie małe motory aż do 20 koni siły zastosowane być mają, jak np. przy młocce, przy pompowaniu, pracach nawadniających i odwadniających tudzież w przemyśle mleczarskim gorzelnianym w krochmalarniach tam niejednokrotnie przyznać wypadnie wyższość motorom naftowym lub benzynowym. Z tego też powodu postanowiliśmy czytelników naszych nieco bliżej z niemi zapoznać. o tyle przynajmniej o ile to w krótkim artykule jest możliwe.

Motory naftowe, benzynowe, i spirytusowe zbudowane są na tej samej zasadzie, co motory gazowe, używane w miastach, gdzie o gaz świetlny łatwo; tak jak u tamtych siłą popychającą tłok w cylindrze są kolejne małe wybuchy gazu wytworzonego z ogrzanej rozpylonej nafty lub innego podobnego materyału palnego. Z osobnego naczynia umieszczonego przy motorze spływa nafta cienką rurką do ogrzanego małego cylindra i zostaje przez prąd powietrza rozpyloną w mgłę, poczem w mięszaninie z powietrzem zamienia się w jednej chwili w gaz palny.

Z tej małej ogrzanej przestrzeni gaz ten naftowy dostaje się do właściwego cylindra większego w którym chodzi tłok.

Przez cofanie się tłoka następuje nagłe zagęszczenie się tego gazu, skutkiem czego ciepło się podnosi również nagle i gaz zmieszany z powietrzem zapala się, eksploduje. Rozprężenie nagłe i silne, przez ten wybuch spowodowane, popycha tłok w cylindrze naprzód a równocześnie nowa porcya nafty zostaje wessaną do nagrzewacza i znowu cały ten przebieg się powtarza, Ruch trzona połączonego z tłokiem wprawia w obrót koło rozpędowe podobnie jak u machin parowych. Aby zatem puścić w ruch taki naftowy motor, potrzeba tylko podgrzać za pomocą osobnej lampki spirytusowej cylinder w którym się nafta w gaz zamienia, a skoro się rozgrzeje odkręcić kurek od dopływu nafty i obrócić koło rozpędowe. Bardzo czuły regulator z kulami utrzymuje tempo motoru w jednej mierze, a cała ta konstrukcya umożliwia najoszczędniejsze wyzyskanie materyału popędowego, ponieważ nafta zużywa się tylko o tyle o ile motor rzeczywiście pracuje.

Zamiast osobnego podgrzewania spirytusem z początku, istnieją obecnie urządzenia za pomocą których

odbywa się to automatycznie płomyczkiem małym naftowym.

Pierwszą z fabryk, które zaczęły wyrabiać motory naftowe była akcyjna fabryka w Deutz koło Kolonii około 1892 r. Obecnie jest ich bardzo wiele; na wymienienie zasługują, fabryka akcyjna w Oberursel koło Frankfurtu nad Menem; Maurycy Hille w Löbtau koło Drezna, Merlin i Ska w Vierzon (dep. Cher we Francyi), wielka fabryka motorów parowych i innych Ruston i Proctor w Lincoln w Anglii, fabryki Marienfeldzie, wreszcie motory benzynowe buduje Langen i Wolf w Wiedniu.

Od r. 1898 najwięcej rozgłosu zyskały sobie silnie systemu „Gnom„ z fabryki Secka i ski w Oberursel (koło Frankfurtu). W dość znacznej liczbie funkcyonują już one przy młocarniach itp., w Poznańskiem, Królestwie, na Podolu ros. i indziej i dość dobrą zyskały sławę; u nas w Galicyi o ile wiemy nie ma jeszcze ani jednej w rolnictwie zajętej.

Odznaczają się one dobrą trwałą budową i oryginalnem urządzeniem do smarowania automatycznego. Korba tłoka mianowicie, przy ruchu macza się końcem dolnym w oleju smarowym i rozpryskując go w zamkniętej szczelnie przestrzeni powodujedoskonałe i obfismarowanie wszystkich punktów tarcia.
Mimo obfitego smarowania olej spływa napowrót ciągle w dolny basen, tak że oszczędność smarowidła jest znaczna.

Wskutek braku paleniska i ognia daleko mniej zużywa się taki motor i bardzo rzadko potrzebuje naprawy, jak tego dowiodła praktyka. Najprędzej jeszcze ulega zniszczeniu mały cylinder w którym nafta na gaz się zamienia, ale i ten trwa lat parę, a po zużyciu daje się łatwo wymienić (kosztuje zaś około 6 fl.)

Ryciny nasze przedstawiają właśnie motory naftowe systemu Gnom. Ryc. 1. przedstawia typ motoru stałego a ryc. 2 typ lokomobili naftowej

Nie chcąc polegać na szczegółach podawanych przez fabryki, które w swoich prospektach naturalnie same korzystne i bardzo pochlebne zamieszczają opinje, przytoczymy tutaj wyjątek ze sprawozdania z próby motoru „Gnom“ jaką wykonała w roku 1898 delegacya mechaniczna sekcyi rolnej przy Warszawskiem Muzeum dla przemysłu i rolnictwa (referat p. St. Wrońskiego w *„Pracach sekcyi rolnej“*, dodatek do „Gazety rolniczej. Warszawa 1899).

„Dwunastokonny motor naftowy „Gnom“ Nr fab. 1441, mający cylinder o średnicy 277 mm. a długość skoku 270 mm. przez 14 godzin i 12 m. wprawiał w ruch 60” młocarnię kombinowaną. W ciągu tego czasu omłócono różnego zboża ogółem 139½ korcy, a w tem pszenicy 58 korcy, żyta 69½ korcy. owsa 12 korcy. Młocka pszenicy trwała 5 godz., żyta 7 godzin 20 m., owsa 1 godz. wypada więc, że na godzinę omłacano pszenicy 11 korcy i 19 garn, żyta 9 kor. 15 gar, owsa 12 korcy.

„Podczas całego trwania roboty zużyto nafty 68½ kilo czyli po 5 kilo na godzinę. co wynosi niecały funt (1.400 gr.) na godzinę i siłę konia, zgadza się więc z danemi gwarantowanemi przez fabrykę. Nafty używano destylowanej, to jest takiej, jaką się używa do lamp stołowych. Cena puda nafty loco Włocławek wyniosła 1,45 kop., koszt więc używanej na godzinę był 42,14 kop. na korzec omłotu wynosił podczas młocki pszenicy 3,6, żyta 4,4. owsa 3,5 kop. Czas potrzebny do puszczania motoru w ruch wynosił około 15 minut. Do przewozu motor okazał się bardzo ciężkim, 8 koni ciągnęło go z wielką trudnością (waży 6.400 kg.).

Motory naftowe przedstawiają niewątpliwie w użyciu pewne dogodności, które dadzą się streścić mniej więcej w sposób następujący;

1) Są stale gotowe do pracy, gdyż do puszczenia motoru w ruch wystarcza najwyżej 20 minut czasu.

2) Podczas postoju motor nafty nie zużywa — zaleta ważna, zwłaszcza tam. gdzie praca prowadzi się z przerwami lub tylko po kilka godzin dziennie. Kocioł parowy musi zużywać paliwo w czasie postoju dla podtrzymania należytej temperatury wody i pary, motor zaś naftowy zużywa naftę tylko wtedy, gdy pracuje; z chwilą wstrzymania roboty zużycie nafty ustaje.

Przy machinach parowych zużycie opału zależy od umiejętności i pilności palacza; przy motorze naftowym zaś sam motor reguluje automatycznie zużycie nafty, stosownie do chwilowego obciążenia.

4) Motor naftowy nie wydaje iskier ani dymu, nie przedstawia więc tak znacznego niebezpieczeństwa pożaru, jak lokomobila; skutkiem tego może być ustawionym o wiele bliżej młocarni, co daje oszczędność na zużycie pasów i asekuracji.

„Margosia“

Lat temu już sporo miałem wypadek arcyciekawy może nawet unikat w swoim rodzaju, dla tego chcę go tu opisać jako rzadszy pewnie przykład siły żywotnej i długowieczności zwierzęcia..

Kupiłem klacz młodą w 5. roku miary wojskowej silnie zbudowaną, nieco może długą, ładną i rasową, źrebną po ogierze angliku p. Tustanowskiego z Oskrzesiniec.

W chwili ożrebienia furman młody, niedoświadczony chciał sam bez pomocy, pomimo że widział już symptom nieprawidłowy, łosze odebrać.

Spostrzegłszy jednak, może już zapóźno, że sam nieda rady, bo nóżka jedna pokazała się w kiszce stolcowej, dał znać gospodarzowi, i kiedy ten przybiegł, niemógł już cofnąć łoszęcia a matka silna zaparłszy się z całą forsą, a może — co także nie jest wykluczone, przy ciągnieniu nierozważnem — po strasznem przedarciu części rodnych, macicy i kiszki, wyrzuciła z siebie zdrowe, duże i nader silne łosze, które zaraz mimo kalectwa biednej matki przysadzone poczęło ją ssać.

Zaszywać poprzerywanych części a nawet brakujących kawałków uszkodzonej pochwy, kiszki i macicy sztukować nie można było i myśleć, zaraz więc dałe8 znać o tym wypadku profesorowi Dr. K. we Lwowie prosząc go o przybycie lub o przysłanie rady jak trzeba sobie w tym wypadku postąpić, jeżeli w wogóle może być klacz uratowaną.

— „klacz zastrzelić, a łosze ręką karmić!“ — taką odebrałem odpowiedź.

Ponieważ to była moja wielka faworyta i pomimo ran dobrze się miała a łoszę jej nie męczyło, bo po-

5) Nie posiadając kotła, nie może eksplodować.

6) Nie potrzebuje dowozu ani węgla, ani wody, gdyż beczka nafty wystarczy na dni kilka, a niewielką ilość wody dowozi się odrazu, ($^1/_3$ - $^1/_2$ kg. nafty a około $1^1/_2$ l. wody na godzinę i konia.

7) Nie potrzebuje oddzielnego palacza.

8) Formalności rewizyjne (kontrola kotła) są zbyteczne.

Jak z powyższego widać, motory naftowe przedstawiają istotne, niemałoważne zalety; natomiast jednak mają te właściwość, że mogą rozwijać tylko taką siłę, na jaką się sprzedają. podczas gdy lokomobile parowe wyrobu angielskiego rozwijają zwykle 2—3 razy większą siłę niż ich nazwa obieouje. Skutkiem tego motory naftowe nadając się bardzo dobrze do poruszenia maszyn przedstawiających opór mniej więcej stały czego dowodem jest przeszło półroczne funkcyonowanie stałego „Gnoma" przy szrutowniku i sieczkarni w Szpetalu nasuwają wątpliwości. czy przy tak zmiennych oporach, jakie przedstawia młocka w zależności od nierównego puszczania zboża pod bęben rownie dobrze działać będą, czy przy chwilowo zwiększonym oporze, np. wskutek grubszego poddania zboża lub wpadnięcia nierozkręconego powrósła, nie będą zwalniać tempa a tem samem niedomłacać. Zbadanie więc tego punktu, tak ważnego w zwykłych wiejskich stosunkach, gdzie nie można wiele liczyć na sumienność podawaczy, delegacja mechaniczna głównie miała na względzie Niestety jednak nie zdołano go ostatecznie rozwiązać z powodu, że młocarnia użyta do prób była już nieco zdezelowana, skutkiem czege wogóle niezupełnie czysto młóciła.

Próby dłuższe wykonywane w Niemczech przez oddział maszynowy towarzystwa rolniczego niemieckiego wypadły dla motorów naftowych wcale pomyślnie W r. 1899 wykonano próbę z lokomobilą „G n o m" o sile 18 koni. Pierwsza próba była z młocarnią angielską „H o r n s b y" młócono jęczmień przez 27 dni.

Maszyna pracowała ściśle biorąc przez 252 godzin 35 minut, omłócono w ciągu tego czasu 1850 q. ziarna jęczmienia do czego zużyto nafty 1092 kg. Wypadło więc 4 3 kg. nafty na 1 godzinę pracy czyli 240 gramów na godzinę i konia. Motor działał bez zaburzenia. Druga próba odbyła się z m ł o c a r n i ą M a r s c h a l l a 60" szeroką i p r a s ą d o s ł o m y systemu W e l g e r a. chodziło bowiem o stwierdzenie, czy motor w razie zmiennych oporów dobrze funkcyonować będzie.

Młócono pszenicę angielską (*Rivet's bearded*) przez 10 dni, tj. 61 godzin 30 minut, omłócono w tym czasie 458 q. ziarna i sprasowano 1670 balotów słomy po 46—48 kg. Na godzinę więc młócono blisko po 8 cetn. metr. ziarna i prasowano 27 balów t. j. 12.77 q. słomy przyczem podnieść należy, że nadzorca pilnujący młocarni. doglądał zarazem bez trudu prasy i motoru.

Na godzinę i konia wychodziło w tej próbie 375 g. nafty P. K u n c e dzierżawca 200 hektarowego folwarku w I m e r t s h a u s e n w dolnej Frankonii podaje następujące szczegóły w *Deut. Landw. Presse*: 5 konny „G n o m" (waga 2500 kg.) użyty do popędu 4 konnej młocarni, 2 konnej sieczkarni i 1 konnego sarpacza do buraków obracał wszystko to razem doskonale, zużywając około $1^1/_2$ litra nafty na godzinę; omłacał w godzinie około 6 q. grochu, 5—6 q. jęczmienia 4 q pszenicy.

Rozumia się samo przez się, że gdzie jako materyał opałowy używa się odpadków rolnych np. słomy itp. które trudno inaczej zużytkować, tam lokomobila parowa wyrugować się nie da motorami naftowemi wypadnie bowiem zwykle taniej pomimo niebezpieczeństwa ognia, ale gdzie ten materyał opałowy s i ę d o k u p u j e (węgle czy drzewo. torf i t. p. to w wielu wypadkach motor naftowy może okazać się znacznie ekonomiczniejszym.

Przy obliczaniu kosztów ruchu i porównywaniu z silnicami parowemi trzeba wziąść zawsze pod uwagę

1. W y ż s z ą c e n ę m o t o r ó w n a f t o w y c h, (np, 15 konny motor parowy kosztuje około 3.500 zł a naftowy około 4300 zł); przyczem jednak amortyzacya i koszta naprawy oraz smarowidła wypadają n i ż s z e.

2. Z m n i e j s z e n i e k o s z t ó w n a d z o r u u m o t o r ó w n a f t o w y c h. nie potrzeba bowiem stale zajętego maszynisty.

3, Z u ż y c i e n a f t y na 1 godzinę i siłę konia parowego n a j w y ż e j p ó ł l i t r a, a do chłodzenia około $1^1/_4$ litra wody; podczas gdy lokomobila parowa zużywa na godzinę 1 konia średnio 14 litrów wody i 17.400 kaloryi w materyale opałowym (t. j. n. p. 2 kg. węgla kamiennego dobrego lub $4^1/_2$ kg. drzewa).

---

karmu miała dosyć, zostawiliśmy ją w spokoju, i zranione części pomału zaczynały się goić, apetyt i siły ją nie opuszczały a łosze doskonale wyglądało, tak trwało to kilka tygodni, nim powoli zaczęliśmy jej używać, a po kilku miesiącach chodziła w furmance.

Zeszpecenie zostało wielkie, szczególnie w kłusie odzywał się ciągły zgrzyt czyli bełkotanie i przy stolcu wyrzucała razem kał z uryną, po mocniejszem zmęczeniu, wydzielał się płyn biały, rodzaj flegmy, która walała nogi i ogon.

Po odsadzeniu dobrze wykarmionego łoszęcia kiedy miałem ją w furmance, spotkałem we Lwowie prof. Dra K. a kiedym mu powiedział, że nie tylko klacz zdrowa, ale nią przyjechałem do Lwowa; wziął to za żart i w żaden sposób wierzyń nie chciał.

— Skoro tak to proszę mi ją pokazać.

Obejrzawszy ją w stajni, prosił by ją zaprowadzono do szkoły weterynaryi, i wezwawszy nietylko gremium profesorów ale i wojskowych lekarzy zaproponował ażebyśmy ją sprzedali.

Na to ja ani żona moja która bardzo klacz tę lubiła. nieprzystaliśmy, pomimo dobrej ceny jaką szkoła ofiarowała, nie chcąc jej poświęcać na okaz patologiczny dla nauki o takim wypadku.

Żal więc nasz uratował jej życie przez naukę już za stracone uznane, a dziś podając ten wypadek do wiadomości, dodaję, że „Margosia" ma u nas chleb łaskawy do śmierci i w swojej ćwierć wiekowej starości jest jeszcze o tyle silną, że do lekkiej roboty może być użytą.

Aleksander Wybranowski.

4. Dowóz wody i węgli staje się do motorów naftowych zbytecznym.

Oprócz motorów naftowych istnieją motory spirytusowe, benzynowe, do ropy nierafinowanej itp. tej samej lub bardzo podobnej konstrukcyi a ich użycie może być wskazanem stosownie do cen materyału opałowego. W gorzelniach np. mogłyby być z korzyścią stosowane motory spirytusowe gdyby się udało uzyskać uwolnienie opłaty od spirytusu do pędzenie motoru użytego.

Przeprowadzone w kilku miejscach próby, przekonały, że daleko lepsze rezultaty uzyskuje się przy użyciu zamiast spirytusu, mieszaniny spirytusu denaturowanego z benzyną. Tak n. p. w instytucie dla przemysłu gorzelnianego w Berlinie stwierdzono, że motor nowej konstrukcyi z fabryki w Oberursel nominalnie 15 konny zużywał na godzinę i siłę 1 konia (dając w rzeczywistości siłę 21·8 koni), 0·41 kg. mięszaniny spirytusu (88% vol.) z 20% benzyny. Użycie spirytusu zapewnia większą czystość prawie zupełną bezwonność i równiejszy chód tak, że motory spirytusowe mogą się dla wielu celów okazać odpowiedniejszymi niż naftowe, w szczególności np do mleczarń

Dodać należy, że benzyna używana do motorów obecnie w Austryi uwolnioną została od podatku.

Lokomobilę systemu „Gnom“ budują obecnie w 3ech modelach Mod. A jak na rycinie obok z osobnem naczyniem blaszanem na wodę do chłodzenia cylindra. Tam gdzie wodę można mieć w pobliżu łatwo można użyć tańszego mod. B, przy którym podstawia się naczynie jakiekolwiek z kilku wiadrami wody obok lokomobili, zkąd motor sam wodę potrzebną pompuje.

W końcu podajemy kilka szczegółów co do cen.

Ceny motorów naftowych systemu „Gnom“ z fabryki w Oberursel są loco fabryka następujące:

Za motor stojący Ryc. 1.

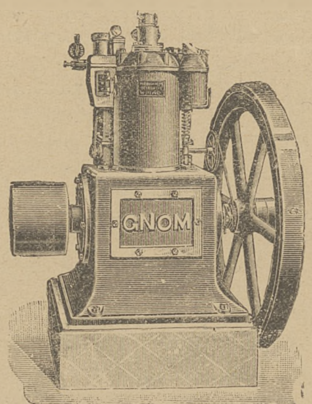
O sile koni:	$1\frac{1}{3}$,	3,	4,	10.
Marek:	1250,	1500,	2150,	3750.
Waga brutto:	600 kg.	877 kg.	1290 kg.	2900 kg.

Za lokomobile:

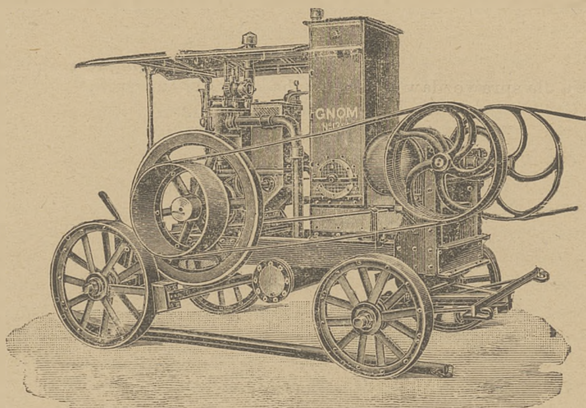
Siła minimalna:	2	4	6	10	15 koni
Model A. marek	2750	3450	4200	5600	7000
Model B marek	1850	2500	3400.		

Cło z Niemiec do Austryi od takich maszyn wynosi około 10 zł. za każde 100 klg. wagi brutto, transport zaś z Oberursel do Galicyi około 4 zł. od 100 kg.

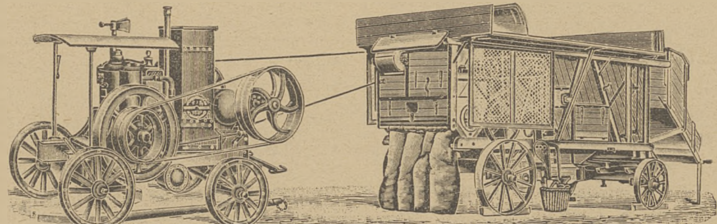
K. M.

Ryc. 1. „Gnom“, motor naftowy stojący.

Ryc. 2. Lokomobila naftowa systemu „Gnom“.

Ryc. 3. Młocarnia z lokomobilą naftową w ruchu.

Wynik szczepienia tuberkuliną w oborze szkolnej w Bereźnicy.

Z polecenia Wydziału krajowego przeprowadziła dyrekcya krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy szczepienie rozpoznawcze obory szkolnej na gruźlicę pod kierunkiem i przy najłaskawszym współudziale weterynarza krajowego p. Teofila Sochaniewicza.

Gdy wynik może zainteresować ogół gospodarzy ośmielam się podać go do ogólnej wiadomości. W dniu poprzedzającym szczepienie, badał weterynarz krajowy co 3 godziny przebieg ciepłoty u wszystkich 16. sztuk szczepić się mających i równocześnie przeprowadził bardzo dokładne badanie kliniczne tych sztuk.

O godzinie 9. wieczorem zastrzyknąłem sam a o 6. rano w dniu następnym rozpoczęło się co dwie godziny śledzenie podnoszenia się ciepłoty. Po zestawieniu wyników badania klinicznego i przebiegu ciepłoty, uznał

weterynarz krajowy cztery sztuki na 16. badanych za gruźlicze, a dwie za podejrzane.

Z uznanych za gruźlicze dwuletni buchaj Hucuł i 3 letnia jałówka Kalina zostały na podstawie udzielonego przez dotyczącą władzę upoważnienia na miejscu zabite a ściśle przeprowadzona sekcya wykazała zupełny brak śladów tej choroby,

Buchaj miał żołnę na szczęce dolnej, jałówka zaś była sztuką zupełnie zdrową w piątym miesiącu ciąży, nawet sztuką zapasioną mającą 570 kg żywej wagi.

Jeżeli przy tem szczepieniu przeprowadzonem na 16. sztukach z nadzwyczajną i uznania godną skrupulatnością i sumiennością ze strony pana weterynarza krajowego tak pod względem badania jak i przeprowadzenia całego szczepienia, wynik taką wykazał sprzeczność z twierdzeniami dzisiejszego co do tej kwestyi stanu nauki, to mimowoli nasuwa się myśl, czy też w postaci tego rozpoznawczego serum niepodał a nauka praktyce środka zbyt mało jeszcze zbadanego.

Naturalnie w tak ważnej dla hodowcy kwestyi powyżej przytoczony wynik sprawy nie rozstrzyga, ale zwiększa szereg doświadczeń o jedno doświadczenie ujemne a dla sprawozdawcy jest otuchą, że może zupełnie bezpożyteczną dla tej kwestyi naukowej nie będzie strata jaką poniosła obora szkolna, tracąc dla przeprowadzenia tego doświadczenia, dwie zdrowe sztuki rozpłodowe. *Rozwadowski*, kierownik szkoły.

Wynik ogólny

badania klinicznego i szczepienia rozpoznawczego tuberkulina dokonanego w oborze półkrwi Simenthal na folwarku krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy w powiecie Stryjskim w dniach 9. i 10. maja 1900 r.

Stan bydła: 16 sztuk, a mianowicie: buhaje 2, krów 8, jałówki 2, cieląt 2, woły roboczych 2.

Nazwa, rodzaj i wiek bydlęcia	Pochodzenie	Czy badanie kliniczne wykazało jakie podejrzenie	Reakcya w stosunku do ciepłoty normalnej		Rozpoznanie	Wskazanie
			średniej	maksimalnej		
Wół żółty roboczy 4 letni	kupiony na targu w Stryju	tak	2·4	2·1	Podejrzane 25%	Wybrakować i usunąć z obory
Wół czerwony roboczy 4 letni	dtto.	nie badany	2·5	1·8		
*) Kalina jałówka 3 letnia	Matka *Sojka* jest w oborze lekko podejrzana	nie	2·3	2·0		
**) Hucuł buhaj 3 letni	Matka *Minia* jest zdrowa	nie	2·2	2·0		
Sojka krowa 10-letnia	kupiona w Kamiennej	nie	0·9	0 7	Lekko podejrzane 12·5%	odosobnić, obserwować i badać ponownie za pół roku
Bojko buhaj roczny	Matka *Łania* niereagowała	nie	0·8	0·7		

Bereźnica, 18 maja 1900.

Teofil Sochaniewicz m. p

---

*) *Kalina* zabita 18. maja 1900 okazała się zdrową (jeden jajnik zwyrodniały). **) *Hucuł* zabity 17. maja 1900 prócz żołny na szczęce nie wykazano podejrzenia

KRONIKA.

Walne zgromadzenie delegatów i członków Towarzystwa Kółek rolniczych odbyło się w dniach 3. i 4. lipca w Łańcucie. Delegatów zjechało się przeszło dwustu. Słowo wstępne wypowiedział prezes rady powiatowej łańcuckiej poseł Żardecki, poczem prezes zarządu głównego p. Artur Zaremba Cielecki rozwinął szerzej program działalności towarzystwa. Towarzystwo gospodarskie galicyjskie reprezentował prezes hr. Stanisław Stadnicki. Obszerniejsze sprawozdanie z przebiegu obrad zamieścimy w najbliższym numerze.

O nieurodzaju w Królestwie Polskiem pisze „Kraj“. Przedewszystkiem przygotować się należy na wielki brak paszy, gdyż pierwsze pokłosy koniczyn, jak łąk zaledwie $1/3$ normalnego rezultatu dać mogą. Rośliny pastewne, jak i okopowe, głównie buraki cukrowe, w wielu okolicach przepadły zupełnie, tak, iż je sadzić trzeba było powtórnie; wogóle zaś niżej średniego spodziewać się każą plonu. Rzepak zimowy w $1/4$ części zaorano, reszta, uszkodzona przez muszki i nierozkrzewiona, nader nędzny zbiór rokuje. Pod tym względem klęska nieurodzaju we wszystkich guberniach Królestwa Polskiego jest prawie równomierną. Co się tyczy zbóż, długotrwała susza wywarła najzgubniejsze skutki na ziemiach lekkich i przepuszczalnych; z ozimin ucierpiały najwięcej żyta, z jarzyn jęczmiona i pszenice jare.

Dostawy wojskowe Wojskowy magazyn pościeli w Krakowie poszukuje do zakupna 5.000 kilogramów wełny drzewnej. Bliższych informacyj udziela Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie.

W sprawie dostaw dla wojska Rada Oddziału Stryjsko-żydaczowskiego rozesłała do członków następujący okólnik.

Dzięki nader energicznej i stosownej interwencyi tutejszego posła do Rady Państwa, i członka naszego oddziału p. Eug. Abrahamowicza, udało się uzyskać znaczne ułatwienia dla rolników, którzyby chcieli dostarczać swe produkta zboże i siano oraz słomę dla wojska. Władze wojskowe wprawdzie nie wszystkim naszym życzeniom zadość uczyniły, ale uzyskaliśmy przynajmniej znaczne ułatwienia umożliwiające nam dostawę.

Leży teraz w naszych rękach, byśmy to doskonałe źródło zbytu należycie wyzyskali i dali dowod, iż wszystkie przez przeciwników rozpowszechniane wieści, jakoby nasi producenci nie mogli być dostawcami dla wojska, jakobyśmy nie byli w możności zadośćuczynić wymogom, i nawet jakoby nasz produkt zupełnie nie nadawał się do dostaw, były ściśle tendencyjnem usuwaniem konkurencyi. Musimy teraz z całą energią zabrać się do dzieła, a wobec ulg nam przyznanych z wszelką łatwością potrafimy — przy cokolwiek energii i dobrej woli — tak znakomitego, pewnego i stałego kupca jakim jest skarb wojskowy, wyrwać spekulantom, a znaczny zysk jaki do teraz pewne tylko klasy i sfery kupieckie dla siebie z naszych kieszeni wprost zabierały, dla nas zatrzymać.

Główne ułatwienie uzyskane obecnie jest to, iż władze magazynowe wojskowe będą od producentów przyjmywać oferty na dostawy wprost żyta, owsa, słomy i siana; wprawdzie minimum dostawy na razie zawsze jeszcze podane na sto cetn. metr. (10.000 kg.) ale też mniejsi producenci mogą wspólnie oferować na sto cent. Oferty na siano i słomę mają być wnoszone w lipcu a na żyto i owies w sierpniu b. r. te ostatnie z próbkami,

Zresztą wszelkich informacyi udzielamy pisemnie i ustnie a w razie gdyby większa ilość interesentów się zebrała, to prosimy tychże na pewien dzień, by razem omówić kwestyę ewentualnie dostawy wspólnej. Prosimy tylko o rychłe zawiadomienie nas, czy Wny Pan brałby udział w dostawie dla wojska, — oraz czy Pan ma i jakie zapasy owsa z roku 1899?

Na rok 1901 potrzebuje skarb wojskowy dla samego Stryja: prawie 42 wagonów żyta, 32 wagonów owsa, i mniejsze ilości słomy i siana. Dla innych stacyi w naszych stronach też zboża i siana potrzeba.

Z tego możnaby po porozumieniu ze Skarbem wojskowym pewną część dostawić może z dawnych zapasów, zaś resztę z zbiorów tegorocznych.

Zapewniamy Pana, iż z całą energią sprawę tę nadal prowadzić i pilnować jej będziemy, wszelkich informacyi udzielać i td. lecz prosimy w interesie ogólnym rolników, w interesie całego kraju, by tej kwestyi z rąk nie wypuścić, lecz o ile możności wykorzystać sytuacyę dla nas korzystną. Z góry też

zwracamy uwagę, iż nie potrzeba tu ani kontraków zawiłych, ani też składania kaucyi i tp. dla rolnika nie zawsze miłych formalności, a mamy nadzieję, iż ze strony Skarbu wojskowego spotkamy się w Galicyi z tą samą uprzejmością, z jaką ten Skarb występuje wobec naszych przedstawicieli w parlamencie.

Za Radę Oddziału Tow. gospod w Stryju. Przewodniczący.

Jul. Brunicki.

Wiadomości z gospodarstwa domowego.

Chłodnik litewski. Z mleka kwaśnego można przyrządzać doskonały a niekosztowny chłodnik. Na Litwie jest on w ten sposób bardzo używany: na 4 osoby wziąć kwartę mleka kwaśnego ze śmietaną, która na nim się ustała, rozbić tak mocno trzepaczką, aby się jednostajny gęsty płyn utworzył, dodać odpowiednią ilość zupełnie bez masła uduszonego szczawiu, lub boćwiny w barszczu ugotowanej, trochę koperku posiekanego i zmacerowanego z solą, dolać kwartę wody zimnej lub podług smaku kwasu barszczowego, wsypać łyżeczkę cukru, wstawić w lód, a przed samym obiadem dodać pokrajanych ogórków, jaj, szyjek rakowych, gdy kto lubi mięs różnych zimnych, nawet surowej szynki, wszystkiego potrosze a chłodnik będzie doskonały i o wiele tańszy od tego, jaki z samej śmietany przyrządzamy.

Baraninę na którą teraz pora nadchodzi: można przyrządzać w rozmaity sposób, rosół barani z kartoflami ma swój odrębny i dobry smak, potrawy z różnymi sosami, kotlety siekane obijane, nawet pieczenie trzymają latem pierwszeństwo przed mięsem wołowem, którego nie jesteśmy sprągnionymi, mając go podostatkiem przez rok cały. Comber, zwłaszcza skopowy, odarty z tłuszczu i trzymany w mleku kwaśnem przez 6 8 dni, i odpowiednio urządzony, równa się w smaku sarninie, a kotlety z żeberkami na ruszcie pieczone, są bardzo przez smakoszów protegowane.

Piwo miodowe. Tani smaczny i orzeźwiający napój daje się wyrabiać z miodu jako t. zw. piwo miodowe (używany gdzieniegdzie w Prusach zach).

W tym celu przygotowuje się roczyn miodowy w stosunku 3 funtów miodu na 10 litr. wody i takowy poddaje gotowaniu, podczas którego starannie zbiera się szumowiny. Gdy te przestaną się wydzielać, wrzuca się w woreczku jeden łut chmielu i gotowanie na wolnym ogniu przy ciągłem szumowaniu, przeciąga się jeszcze minut kilka. Potem płyn zlewa się do odpowiedniego czystego naczynia o powierzchni otwartej, np. do beczułki o jednem dnie, lub garnka; po przestygnięciu tego płynu gdy więc będzie letnim, dodaje się drożdży. Grudka drożdży wielkości ziarnka grochu wystarczy na kilka garncy takiego piwa. Po zadaniu drożdży, płyn nakrywa się obwiązką płócienną i poczyna on fermentować, co ujawnia się szypieniem i burzeniem płynu, Fermentacya najlepiej odbywa się w temperaturze 14 15 stopni R. i w tych warunkach kończy sie w przeciągu dni kilku, co poznać można po ustaniu musowania. Wówczas płyn zlewa się ostrożnie z osadu do innego naczynia i przenosi do piwnicy na parę dni, żeby się piwo ostatecznie ustało; potem ściąga je się do butelek i korkuje dobrze wyparzonemi korkami, Gdy się wystoi w piwnicy przez trzy do czterech tygodni, jest piwo gotowe, a z niego doskonały napój silnie musujący jak szampan.

Beczki po kapuście i ogórkach powinny być doprowadzone do należytego porządku, w lecie dobrze pomyte i wysuszone, bo gdy brudne i obrosłe pleśnią pozostaną do jesieni i w tenczas dopiero umyte, kiedy ich użyć potrzeba, to zapewnie można, że nic w nich dobrze się nie ukisi, ani przechowa, bo pleśń zanadto się w drzewo wgryzie, wszystko nią przejdzie, i psuć się prędko będzie. Trzeba zatem beczki te wyszorować mocno szczotką zimną wodą z sodą, a dopiero potem wyparzyć je ukropem; dobrze wysuszyć w cieniu i dopiero wstawić do piwnicy. Przed wzięciem na nowo do użytku muszą być jeszcze raz dobrze wymyte i wyparzone, *P. S.*

Pytania i odpowiedzi.

Pytanie 37. *Czy używa kto z Szan. pp. kolegów rolników czerpaków do studzien (Paternoster)* zamiast pomp, czy to jest praktyczne, w jakiej głębokości czerpaki mogą pracować, jaka fabryka za jaką cenę dostarcza czerpaki?

Odpowiedź. Czerpaki łańcuchowe wyrabia firma: Józef Klement w Hrabetz koło Raudnic w Czechach. O ile mi wiadomo pompy te działają dobrze na mniejsze głębokości. 3 do 4 mtr. i wymagają dosyć dużo siły do obrotu. Zależnie od kalibru dają 2 do 6. hektolitrów wody w minucie, ciągną zarówno wodę czystą jak i gnojówkę ze sta emi zanieczyszczeniami śmieciami i t. p. Czy są istotnie praktyczne, nie mogę z własnej praktyki podać, gdyż sam nie używałem, co do cen najlepiej odnieść się wprost do powyższej fabryki która właścicielom większym przysyła nawet swe wyroby do wypróbowania na 3 tygodnie. *K. M.*

Wiadomości handlowe.

Ziemiopłody.

Lwów, 7. lipca. Pszenica gotowa 7·50—7·60, na termina —·——, żyto gotowe 550·—5·75, na termina ——·—— owies obroczny gotowy 5 80 - 6·20, na termina ——·—, jęczmień pastewny 5·50—6·— brow. 6·—6·50 rzepak 11·——11 50, nowy –·—·— groch pastewny 6·50—7·–. do gotowania 7 50—12· wyka ——·— bobik ·50—6·—, hreczka 8·——9·—, kukurudza nowa —·—, stara 6·40—6·75 chmiel za 56 kg. —·—, koniczyna czerwona ·——·–, biała ·——·—, szwedzka ·——·— tymotka ·——·—, spirytus loco za 50 litr. gotowy paritas Tarnopol 18·75—19·50. na termina 16·75—17·50.

Co do pszenicy i żyta usposobienie słabe trwa dalej, natomiast co do owsa tendencya lepsza. Bank rolniczy we Lwowie.

Wiedeń, 5. lipca. (*Giełda zbożowa.*) w koronach (za 50 *kg*) Pszenica usance na maj-czerwiec od —·— do —·—, na jesień od 7·95 do 7·96, żyto na maj-czerwiec od —·— do —·—, na jesień od 7·14 do 7·15; kukurudza na maj-czerwiec od —·— do —·— na lipiec-sierpień od 5·80 do 5·84, na wrzesień-październik od 5·97 do 5·98, owies na maj-czerwiec od —·— do —·—, na jesień od 5·52 do 5·53; rzepak na sierpień-wrzesień od 13·40 do 13 50. Tendencya oziębła. Spirytus 44·—, do 44·40. tendencya niezmieniona.

Kraków, 3. lipca. (*urząd targowy miejski*) za 100 kg. Pszenica od 14·80 do 16·90, żyto od 12·60 do 13·90, jęczmień od 12·60 do 13.50 owies z opłatą akcyzową od 13·60 do 14·80, groch od 17·— do 24·— tatarka od 14·— do 17·—, kukurudza od —— do —·—. Proso 10·—11·50

Redaktor odpowiedzialny *Dr. Kazimierz Miczyński.*
Nakładem galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

DOM KOMISOWO-ROLNICZY

oraz

Biuro porady i pośrednictwa w sprawach asekuracyjnych, gospodarstwa wiejskiego i melioracyi rolnych

jak niemniej w sprzedaży, kupnie i dzierżawie dóbr ziemskich

Stanisława Komornickiego

2—3 **we Lwowie, ul. Sykstuska l. 28.**

poleca

I. Wszelkie nawozy sztuczne

a mianowicie

a. **Superfosfat mineralny**, 16, 17 i 18% kw. fosf. rozpuszcz. w wodzie;
b. **Superfosfat z czystych kości** 16 i 18% kw fosf. rozp. w wodzie ½ i ⅓% azotu
c. **Mączkę z kości preparowaną** 12 i 14% kw. fosf. rozp. w wodzie 2% azotu
d. **Żużle Thomasa** ó 14 do 20% ogólnej zawartości kwasu fosforowego z czego 80% **rozpuszczalnego w kw. cytrynowym.**

Wszystkie te nawozy dostarczam z najpierwszych fabryk pruskich z gwarancyą i poddaniem się kontroli stacyi chemiczno-doświadczalnej co do fizykalnej **jakości** jak i **zawartości** składników pokarmowych po **cenie** i na **warunkach zapłaty** przyjętych przez najpierwsze firmy handlowe.

II. Na czas obecny siewów:

a. **Żyto świętojańskie,**
b. **Wykę kosmatą** (Vicia villosa),
c. **Turnipsy** oryg. angielski:
   1. Mamuth olbrzymi,
   2. White Globe.
d. **Rzepę pastewną** (ścierniówkę),
e. **Wszelkie trawy** do obsiewu łąk i pastwisk.

III. Na czas żniw:

przyjmuje zamówienia na

a. **Żniwiarki**
b. **Żniwiarko-wiązałki**,
c. **Grabiarki**

najnowszych systemów

oraz

na wszelkie inne maszyny rolnicze po cenach fabrycznych na najdogodniejszych warunkach zapłaty.

Tapety

najnowsze okazy

Sztukaterye sufitowe

Story

samoczynne, drelichowe i patyczkowe

Żaluzje deszczułkowe

lekkie najlepszej konstrukcyi

Deptaki kokosowe

wełniane i dywanowe

Druty do schodów

mosiężne i niklowane

poleca 4—5

Magazyn dekoracyjny

A. KRZYSZTOFOWICZA

Lwów, pl. Halicki l. 2.

Biuro wywiadowcze 19—?

J. POLIŃSKI

Lwów, Pasaż Hausmana 5.

Poleca oficyalistów oraz wszelką służbę dworską z najlepszemi rekomendacyami.

Centralna chlewnia założona przez Komitet Tow. Gospodarskiego w Niskołyzach sprzedaje **prosięta** pełnej krwi Yorkshire, trzymiesięczne, po rodzicach importowanych z zagranicy, po 70 ct. za kilogram żywej wagi, loco dworzec Korościatyn; za opakowanie w klatce liczy się 1 zlr. Zamówienia przyjmuje Zarząd dóbr Pawełcze poczta Stanisławów. 7—10

Nowo otworzony 20—?

Oddział melioracyjny

Lwowskiej Filii Banku gal. dla handlu i przemysłu

Jagiellońska 3.

wykonuje wszelkie prace melioracyjne jako to: zdjęcia planów, wygotowywanie kosztorysów do drenowania pól, nawodniania i odwodniania łąk, budowy rowów, kanałów, dróg, szos, kolejek etc. etc. i poleca się do praktycznego przeprowadzenia powyższych prac. Finansowanie uskutecznia się podług każdoczesnej szczególnej umowy. W razie już gotowych planów, nastąpić może na podstawie tychże wykonanie pracy.

Dyrekcya.

F. v. LOCHOW's Petkuser Original-Saatroggen

Firma

J. E. Wissingera

w Berlinie

oddaje Petkuskie oryginalne żyto do siewu z polecenia producenta

p. von Lochow za granicę po cenie

Mk. 26 p. 100 kg. przy 50— 500 kg.
„ 25 „ 100 „ nad 500—5000 „
„ 24 „ 100 „ „ 5000 „

Netto tacya Suterburg b. Berlin. Worki będą oddawane plombowane po 75 Pf. za sztukę. Zawartość 75 kg. 2—3

W Łuce małej poczta w miejscu jest do sprzedania cały jałownik pół krwi Simenthal około 100 sztuk, świnie, kilkadziesiąt sztuk stadniny pół krwi angielskiej, konie zaprzężne i wierzchowe, oraz wiele narzędzi rolniczych i młocarnia parowa.

Później będą do sprzedania krowy i konie robocze. Zgłaszać się do Zarządu gospodarskiego w miejscu a kupować można pojedynczo lub partyami. 2—3

Kosiarki

Mc. CORMICKA

(Mc. Cormick Harvesting Machine Co. Chicago)

są najlepsze.

27—?

Kosiarki, żniwiarki i żniwiarko-wiązałki oraz części składowe zawsze na składzie

w DOMU dla ZIEMIAN we Lwowie.

Kwizdy Kresolina

poprawicna Creolina

najlepszy, w rozczynach nietrujący

środek desynfekcyjny.

Przy **grudzie u koni, grudzie brażanej,** przy **zarazie pyska i racic, do czyszczenia zarażonej odzieży. pokojów z chorymi, stajni i obór, wozów do transportu bydła, rzeźni, do polewania padliny, dołów kloacznych i t. d., nadaje się wybornie do tępienia wszystkich zwierzęcych pasożytów, wszy, pchel i t. d.** i do **wygubienia pluskiew w mieszkaniach.** 25 kg. K 32, 10 kg. K. 14. Paczka pocztowa 5 kg brutto K. 7. Flaszka 1-kilowa K. 1. Flaszka na próbę 400 gramów K. 1. — Skład główny:

FRANCISZEK JAN KWIZDA

c. i k. austr.-węgierski, król. rumuński i ks. bułgarski dostawca dworu

aptekarz okręgowy w Korneuburgu pod Wiedniem.

7—13

!!! Ważne dla P. T. Obszarów Dworskich !!!

PIOTR MIKOLASCH i SPÓŁKA

polecają po cenach najniższych towar pierwszorzędnej jakości, jako:

WERNIKSY i OLEJE, lakiery i pokosty do wszelakiego użytku,

Masy i farby do podłóg, woski

Pędzle wszelkiego rodzaju, gąbki, lak, atrament

PIPY do beczek, GAZY na pytle

Środki desynfekcyjne jak kresolina, lyzol i t. p.

Przyrządy i przybory do czyszczenia i leczenia koni i bydła,

ŚRODKI OWADOGUBNE,

Wiaderka, hydronety, latarnie gospodarskie

Pasy do maszyn, gurty, rzemyki, śruby, węże gumowe i konopne

Płyty i sznury do kotłów, holendry

Ceraty, chodniki, rogóżki i podściółki, oliwy, zapałki

SZPAGATY, SZNURY

Środki do czyszczenia metali, jak proszek, mydło, pasta i t. p.

Farbka, krochmal, mydło do prania, świece

Smarowidła, czernidła i lakiery do skór i uprzęży

SZCZOTKI, GRZEBIENIE — ARTYKUŁY GUMOWE

etc., etc.

Sklep i magazyny w domu własnym, **ul. Kopernika l. 1.**

Cenniki na żądanie gratis. 27—52

Drut kolczasty do ogrodzeń podwójny cynkowy z kolcami co 12 %m 100 metrów złr. 3 50 z kolcami co 6 %m złr. 4.

Drut podwójny cynkowany bez kolców 100 metrów złr. 3.

Siatka kolorowa druciana od owadów do okien metr □ złr. 1.

Łopaty do drenowania sztychówki i fugi po złr. 1. angielskie oprawne od złr. 3, do złr. 4.

Ławki ogrodowe żelazne składane po złr. 6

Krzesła żelazne składane po złr. 2·20.

Stoły żelazne składane z płytą drewnianą po zł. 6.

Kasy ogniotrwałe z fabryki Wertheimera Nr. 0 złr. 70. 0½ zł. 85. Nr. 1 złr. 105 Nr. 2 złr. 125.

poleca

ANTONI HALSKI

handel żelazny — Lwów, plac Maryacki l. 9.

Osobny magazyn mebli żelaznych na 1em. piątrze.

VITULOSAL

(prawnie ochroniony)

Dr. Weisenberga jedyny środek ochronny przeciwko zakaźnej biegunce. Sposób prosty, działający przeciw

ginieniu cieląt.

Odosobnienie, desinfekcye i t. d. niepotrzebne. Znakomite liczne odznaczenia.

Obstalunki jedynie u chemika

B. MENGE, TICHAU O. S.

Broszury gratis i franco.

Główny skład

u. C. Haubnera, Engelsapotheke

Wiedeń, I. Bognergasse 13. 24—?

AD. HOCHEGGER

Główne zastępstwo

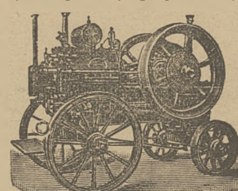
Marienfeldskiej fabryki Motorów i Lokomobil

Wiedeń VIII/2 Josefstädterstrasse 64,

naprzeciw dworca kolei p. „**Josefstädterstrasse**".

Motory i Lokomobile

naftowe, benzynowe, spirytusowe, gazowe.

Zupełne bezpieczeństwo przed ogniem i eksplozyą! Natychmiastowa gotowość ruchu! Najlepsze i najtańsze silnie, odpowiedne dla celów rolniczych, przemysłowych i t. d.

Całe garnitury młocarniane. 2—13

Młocarnie Hofherr'a i Schranza, Wiedeń X.

Daleko idąca gwarancya! Najdogodniejsze warunki zapłaty.

Cenniki darmo i opłatnie.

Wszelkie kupony 29—52

i wylosowane papiery wartościowe

wypłaca bez potrącenia prowizyi lub kosztów

Kantor wymiany

c. k. uprzyw. galicyjskiego akcyjnego

Banku hipotecznego.

KANTOR WYMIANY

c. k. uprzyw. galicyjskiego akcyjnego

Banku hipotecznego

kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety

po najdokładniejszym kursie dziennym, nie licząc żadnej prowizyi. 29—52

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki we Lwowie ul. Łyczakowska l. 3.